

Konsekvensutredning till ändring av Centrala studiestödsnämndens (CSN:s) föreskrifter om återbetalning av annuitetslån, studielån och studiemedel

Följande föreskriftsändringar föreslås med anledning av att CSN har uppmärksammat att en föreskrift inte längre behövs då motsvarande bestämmelse finns i studiestödsförordningen. Vidare föreslår CSN ändringar i föreskriften om betalningstillfällen för resterande slutliga årsbelopp och kvarstående avgifter som ett led i arbetet med att öka återbetalningen av studielån.

1. Förslag att upphäva 2 kap. 2 § CSNFS 2001:4

1.1 Överväganden och förslag

Förslag: CSN föreslår att bestämmelsen i 2 kap. 2 § CSNFS 2001:4 ska upphävas.

Enligt punkten 8 andra stycket i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655) kan en låntagare som beviljas nedsättning enligt 8 kap. 6 § studiestödslagen (1973:349) inte få årsbeloppet nedsatt till ett lägre belopp än vad som redan har betalats in för betalningsåret. Bestämmelsen infördes den 1 januari 2006 genom SFS 2005:619.

Av 2 kap. 2 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:4) om återbetalning av studielån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001 framgår att om låntagaren redan har betalat hela årsbeloppet, kan det inte sättas ned.

Med anledning av att punkten 8 andra stycket i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655) så tydligt anger att årsbeloppet inte kan sättas ned till ett lägre belopp än vad som redan har betalats in har bestämmelsen i CSN:s föreskrift förlorat sin betydelse. Har låntagaren betalat hela årsbeloppet kan ingen nedsättning ske eftersom det inte går att sätta ned årsbeloppet till ett lägre belopp. Föreskriften i 2 kap. 2 § CSNFS 2001:4 bör därför tas bort.

1.2 Bemyndigande

CSN bedömer att myndigheten har bemyndigande att upphäva föreskriften med stöd av 9 kap. 6 § studiestödsförordningen (1973:418 ändrad 1988:1381).

1.3 Alternativa lösningar

En alternativ lösning är att föreskriften kvarstår men då den inte fyller någon funktion bör den tas bort.

CSN huvudkontoret

1.4 Vilka som berörs av ändringarna

Samtliga låntagare som ansöker om nedsättning berörs av ändringen. Ändringen har dock ingen betydelse då motsvarande reglering finns i studiestödsförordningen.

1.5 Kostnadmässiga och andra konsekvenser

Förslaget att upphäva föreskriften får inga ekonomiska konsekvenser för CSN, de studerande eller för återbetalningen av studielån. Förslaget medför inte heller några andra konsekvenser.

2. Betalningstillfällen för resterande slutligt årsbelopp och kvarstående avgift

2.1 Bakgrund

Den som betalar tillbaka på sitt annuitetslån¹, studielån² eller studiemedel³ har möjlighet att ansöka om att få sitt årsbelopp nedsatt med hänsyn till sin inkomst. Låntagaren ska då beräkna sin inkomst för hela året. Med beaktande av denna inkomststoppgift kan CSN sätta ned årsbeloppet preliminärt i avvaktan på att Skatteverket fastställer underlaget för att ta ut skatt eller avgift. CSN kontrollerar därefter de beräknade inkomsterna med de inkomster som Skatteverket beslutat om. Om låntagaren betalat ett för lågt preliminärt årsbelopp fastställer CSN ett resterande slutligt årsbelopp eller en kvarstående avgift som ska betalas två år efter betalningsåret. Begreppet resterande slutligt årsbelopp används för låntagare som har annuitetslån och studielån. Kvarstående avgift används för låntagare som har studiemedel.

I en uppföljning som CSN gjorde 2017 undersöktes hur låntagare som får resterande slutligt årsbelopp klarar av sin betalning⁴. I denna uppföljning framkom bl.a. att låntagare som har resterande slutligt årsbelopp att betala påförs fler påminnelseavgifter och oftare får krav överlämnade till Kronofogden och inkasso, jämfört med låntagare som hade nedsättning samma år men inte fick resterande slutligt årsbelopp. Låntagare med resterande slutligt årsbelopp betalar också i lägre utsträckning in hela det ordinarie årsbeloppet.

Enligt nuvarande föreskrifter ska ett resterande slutligt årsbelopp eller kvarstående avgift betalas på en till sex betalningstillfällen under året. De låntagare som får ett resterande slutligt årsbelopp eller en kvarstående avgift att betala ska ofta dessutom betala årsbeloppet för aktuellt år vilket innebär att det för många låntagare kan bli svårt att betala. Då ett resterande slutliga årsbelopp eller en kvarstående avgift

¹ Lån tagna efter den 30 juni 2001.

² Lån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 1 juli 2001.

³ Lån tagna före den 1 januari 1989.

⁴ Resterande slutligt årsbelopp – en genomlysning, CSN, Rapport 2018:5.

dessutom bara kan fördelas på som mest sex betalningstillfällen blir återbetalningen dessa månader mer betungande.

För att låntagare som får ett resterande slutligt årsbelopp eller en kvarstående avgift inte ska få allt för stora betalningsproblem har det kommit önskemål från låntagare och CSN:s egna handläggare att det ska vara möjligt att dela upp betalningen av dessa belopp på tolv månader under betalningsåret.

2.2 Nuvarande bestämmelser

Annuitetslån

Av 4 kap. 1 § CSNFS 2001:3 framgår att årsbeloppet delas upp på fyra fastställda betalningstillfällen per år. Låntagaren kan dock välja att betala årsbeloppet årsvis eller månadsvis inom betalningsåret. En överenskommelse mellan CSN och låntagaren om ett visst antal betalningstillfällen gäller till dess att något annat har bestämts.

I undantagsfall kan en särskild överenskommelse om en betalningsplan göras.

Av 4 kap. 2 § CSNFS 2001:3 framgår att en överenskommelse mellan CSN och låntagaren om ett visst antal betalningstillfällen av årsbeloppet kommer att påverka betalningstillfällena för ett eventuellt resterande slutligt årsbelopp på följande sätt:

1.	Låntagaren betalar en gång per år	Ett betalningstillfälle för det resterande slutliga årsbeloppet
2.	Låntagaren betalar två till fem gånger per år	Två betalningstillfällen för det resterande slutliga årsbeloppet
3.	Låntagaren betalar sex gånger eller fler per år	Sex betalningstillfällen för det resterande slutliga årsbeloppet

Ett resterande slutligt årsbelopp kan efter överenskommelse delas upp på ett till sex betalningstillfällen.

Av 4 kap. 5 § CSNFS 2001:3 framgår att följande förfallodagar gäller för betalning av resterande slutligt årsbelopp:

1.	Låntagaren betalar en gång per år	Den sista bankdagen i april om inget annat har bestämts
2.	Låntagaren betalar två gånger per år	Den sista bankdagen i april och juni om inget annat har bestämts

-
3.	Låntagaren betalar sex gånger per år	Den sista bankdagen i april till september om inget annat har bestämts
-

Motsvarande bestämmelser för studielån finns i 3 kap 1, 2 och 5 a §§ CSNFS 2001:4 och för studiemedel i 3 kap. 1 och 5 §§ CSNFS 2001:5.

2.3 Bemyndigande

CSN bedömer att myndigheten har bemyndigande att föreskriva om antalet betalningstillfällen för resterande slutligt årsbelopp och kvarstående avgift för annuitetslån, studielån och studiemedel med stöd av följande bestämmelser.

Annuitetslån

Av 4 kap. 7 § studiestödsförordningen (2000:655) framgår att årsbelopp och administrativa avgifter enligt 4 kap. studiestödslagen (1999:1395) skall betalas inom den tid och på det sätt som Centrala studiestödsnämnden bestämmer.

Studielån

Av 8 kap. 5 § studiestödsförordning (1973:418) framgår att det fastställda årsbeloppet skall betalas genom fyra delbetalningar per år om inte Centrala studiestödsnämnden för särskilda fall föreskriver något annat. Nämnden får för visst fall medge ett annat antal inbetalningstillfällen än som nu har sagts. Årsbelopp, expeditionsavgift och påminnelseavgift skall betalas till Centrala studiestödsnämnden. Betalningen skall göras via något av de konton som nämnden har för detta ändamål. Närmare föreskrifter om betalningen får meddelas av nämnden.

Studiemedel

Av punkten 8 i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen i dess äldre lydelse⁵ framgår att preliminär avgift ska betalas genom fyra delbetalningar och kvarstående avgift genom två delbetalningar, om inte CSN för särskilda fall föreskriver något annat.

2.4 Överväganden och förslag

Förslag: CSN föreslår att ett resterande slutligt årsbelopp eller en kvarstående avgift efter överenskommelse med CSN får delas upp på ett till *tolv* betalningstillfällen.

Låntagare som får ett resterande slutligt årsbelopp eller en kvarstående avgift att betala i efterhand får ofta betalningsproblem om de även ska betala årsbeloppet för

⁵ Punkten 8 första stycket i övergångsbestämmelsen till förordningen (1988:1381, omtryckt 1992:810, senast ändrad 1998:656) om ändring i studiestödsförordningen (1973:418).

aktuellt år. För att ge möjlighet att fördela betalningen av dessa belopp månadsvis över ett helt år föreslår CSN att nuvarande föreskrift ska ändras.

CSN föreslår att ett resterande slutligt årsbelopp eller en kvarstående avgift får fördelas på upp till tolv betalningstillfällen. Fördelningen av beloppet får ske efter överenskommelse med CSN. Vid beslutstillfället för det resterande slutliga årsbeloppet eller den kvarstående avgiften kommer beloppen även fortsättningsvis att fördelas på upp till sex betalningstillfällen.

Genom att öka antalet betalningstillfällen ges bättre möjligheter för låntagarna att klara av att betala.

2.5 Alternativa lösningar

Den föreslagna ändringen innebär en möjlighet att dela upp de belopp som en låntagare ska betala på fler tillfällen. Då det är denna effekt CSN vill åstadkomma finns inte någon alternativ lösning.

2.6 Vilka som berörs av ändringarna

Samtliga låntagare som får ett resterande slutligt årsbelopp eller kvarstående avgift berörs av den föreslagna ändringen. Vid ingången av 2018 debiterades 32 200 låntagare resterande slutliga årsbelopp för avgiftsåret 2016. Det motsvarade 49 procent av de 66 100 låntagare som i samband med efterkontrollen hade nedsättning med hänsyn till sin inkomst för 2016⁶.

2.7 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Ändringen medför inte några kostnadsmässiga konsekvenser. Enligt nuvarande regler är första förfallodag i april månad för ett resterande slutligt årsbelopp eller en kvarstående avgift. Genom att ge möjlighet att fördela det belopp som ska betalas över hela året ges möjlighet för låntagaren att påbörja återbetalningen tidigare under året. Det medför lägre räntekostnader för låntagaren.

Ändringen medför inte några konsekvenser för CSN:s handläggningssystem då den tekniska möjligheten att fördela ett belopp på tolv betalningstillfällen redan finns. Fördelningen kommer dock inom den närmsta tiden enbart kunna ske om låntagaren kontaktar CSN. I framtiden bör dock möjligheten även finnas för kunderna att via CSN:s e-tjänster fördela ett resterande slutligt årsbelopp eller en kvarstående avgift på tolv betalningstillfällen.

⁶ Studiestödet 2018 CSN, Rapport 2019:2 sid. 148.

3. EU-rätten

Förslagen strider inte mot de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

4. Tidpunkt för ikraftträdandet och behov av speciella informationsinsatser

Ändringen bör träda ikraft den 1 januari 2020. Det finns behov av informationsinsatser riktade mot handläggare på samtliga kontor. Vidare ska internt informationsmaterial så som regel- och rutinhandböcker uppdateras.

5. Författningsförslag

5.1 Föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:3) om återbetalning av studielån tagna efter den 30 juni 2001

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av 4 kap. 7 § studiestödsförordningen (2000:655) i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:3)⁷ om återbetalning av studielån tagna efter den 30 juni 2001 att 4 kap. 2 och 5 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
4 kap.	
2 §	
En överenskommelse mellan CSN och låntagaren om ett visst antal betalningstillfällen av årsbeloppet kommer att påverka betalningstillfällena för ett eventuellt resterande slutligt årsbelopp på följande sätt:	En överenskommelse mellan CSN och låntagaren om ett visst antal betalningstillfällen av årsbeloppet kommer att påverka betalningstillfällena för ett eventuellt resterande slutligt årsbelopp på följande sätt:
1. Låntagaren betalar en gång per år	Ett betalningstillfälle för det resterande slutliga årsbeloppet
2. Låntagaren betalar två till fem gånger per år	Två betalningstillfällen för det resterande slutliga årsbeloppet
3. Låntagaren betalar sex gånger eller fler per år	Sex betalningstillfällen för det resterande slutliga årsbeloppet
Ett resterande slutligt årsbelopp kan efter överenskommelse delas upp på ett till sex betalningstillfällen.	Ett resterande slutligt årsbelopp kan efter överenskommelse delas upp på ett till <i>tolv</i> betalningstillfällen.

⁷ Författningen omtryckt CSNFS 2007:8.

4 kap.

5 §

Följande förfallodagar gäller för betalning av resterande slutligt årsbelopp

1. Låntagaren betalar en gång per år	Den sista bankdagen i april om inget annat har bestämts
2. Låntagaren betalar två gånger per år	Den sista bankdagen i april och juni om inget annat har bestämts
3. Låntagaren betalar sex gånger per år	Den sista bankdagen i april till september om inget annat har bestämts

Följande förfallodagar gäller för betalning av resterande slutligt årsbelopp

1. Låntagaren betalar en gång per år	Den sista bankdagen i april om inget annat har bestämts
2. Låntagaren betalar två gånger per år	Den sista bankdagen i april och juni om inget annat har bestämts
3. Låntagaren betalar sex gånger per år	Den sista bankdagen i april till september om inget annat har bestämts
4. <i>Låntagaren betalar sju till tolv gånger per år</i>	<i>Den sista bankdagen i de månader som betalningarna ska göras enligt överenskommelsen</i>

5.2 Föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:4) om återbetalning av studielån tagna mellan den 1 januari 1989 och 30 juni 2001

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av punkten 1⁸ i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655) i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:4)⁹ om återbetalning av studielån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001 att 2 kap. 2 § ska upphöra att gälla och att 3 kap. 2 och 5 a §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
3 kap.	
2 §	
En överenskommelse mellan CSN och låntagaren om ett visst antal betalningstillfällen av årsbeloppet kommer att påverka betalningstillfällena för ett eventuellt resterande slutligt årsbelopp på följande sätt:	En överenskommelse mellan CSN och låntagaren om ett visst antal betalningstillfällen av årsbeloppet kommer att påverka betalningstillfällena för ett eventuellt resterande slutligt årsbelopp på följande sätt:
1. Låntagaren betalar en gång per år	Ett betalningstillfälle för det resterande slutliga årsbeloppet
2. Låntagaren betalar två till fem gånger per år	Två betalningstillfällen för det resterande slutliga årsbeloppet
3. Låntagaren betalar sex gånger eller fler per år	Sex betalningstillfällen för det resterande slutliga årsbeloppet
Ett resterande slutligt årsbelopp kan efter överenskommelse delas	Ett resterande slutligt årsbelopp kan efter överenskommelse delas

⁸ Bemyndigande finns i 8 kap. 5 § och 9 kap. 6 § studiestödsförordningen (1973:418) ändrad 1988:1381 jämförd med punkten 1 i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655).

⁹ Författningen omtryckt CSNFS 2007:9.

upp på ett till sex betalnings-
tillfällen.

upp på ett till *tolv* betalnings-
tillfällen.

3 kap.

5 a §

Följande förfallodagar gäller för
betalning av resterande slutligt
årsbelopp

Följande förfallodagar gäller för
betalning av resterande slutligt
årsbelopp

1. Låntagaren
betalar en
gång per år	Den sista
bankdagen i
april om inget
annat har
bestämts
2. Låntagaren
betalar två
gångar per år	Den sista
bankdagen i
april och juni
om inget annat
har bestämts
3. Låntagaren
betalar sex
gångar per år	Den sista
bankdagen i
april till
september om
inget annat har
bestämts

1. Låntagaren
betalar en
gång per år	Den sista
bankdagen i
april om inget
annat har
bestämts
2. Låntagaren
betalar två
gångar per år	Den sista
bankdagen i
april och juni
om inget annat
har bestämts
3. Låntagaren
betalar sex
gångar per år	Den sista
bankdagen i
april till
september om
inget annat har
bestämts

4. <i>Låntagaren
betalar sju till
tolv gånger per
år</i> | <i>Den sista
bankdagen i de
månader som
betalningarna ska
göras enligt
överenskommelsen</i> |
|--|---|

5.3 Föreskrifter om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:5) om återbetalning av återbetalningspliktiga studiemedel tagna före den 1 januari 1989

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av punkten 1 i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655)¹⁰ i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:5) om återbetalning av återbetalningspliktiga studiemedel tagna före den 1 januari 1989¹¹ att 3 kap. 1 och 5 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
3 kap.	
1 §	
En låntagare kan komma överens med CSN om att en preliminär avgift ska delas upp på ett till tolv betalningstillfällen per år. En sådan överenskommelse kommer att påverka betalningstillfällena för en eventuell kvarstående avgift på följande sätt:	En låntagare kan komma överens med CSN om att en preliminär avgift ska delas upp på ett till tolv betalningstillfällen per år. En sådan överenskommelse kommer att påverka betalningstillfällena för en eventuell kvarstående avgift på följande sätt:
1. Låntagaren betalar en gång per år	Ett betalningstillfälle för den kvarstående avgiften
2. Låntagaren betalar två till fem gånger per år	Två betalningstillfällen för den kvarstående avgiften
3. Låntagaren betalar sex gånger eller fler per år	Sex betalningstillfällen för den kvarstående avgiften
1. Låntagaren betalar en gång per år	Ett betalningstillfälle för den kvarstående avgiften
2. Låntagaren betalar två till fem gånger per år	Två betalningstillfällen för den kvarstående avgiften
3. Låntagaren betalar sex gånger eller fler per år	Sex betalningstillfällen för den kvarstående avgiften

¹⁰ Bemyndigandet finns i punkten 8 första stycket i övergångsbestämmelserna till förordningen (1988:1381) om ändring i studiestödsförordningen (1973:418) jämförd med punkten 1 i övergångsbestämmelserna till studiestödsförordningen (2000:655).

¹¹ Författningen omtryckt CSNFS 2007:10.

Om låntagaren enbart har en kvarstående avgift att betala, kan betalningen delas upp på ett till sex betalningstillfällen.

En överenskommelse mellan CSN och låntagaren om ett visst antal betalningstillfällen gäller till dess att något annat har bestämts.

En kvarstående avgift kan efter överenskommelse delas upp på ett till tolv betalningstillfällen.

En överenskommelse mellan CSN och låntagaren om ett visst antal betalningstillfällen gäller till dess att något annat har bestämts.

3 kap.

5 §

Följande förfalldagar gäller för betalning av kvarstående avgift:

1. Låntagaren betalar en gång per år	Den sista bankdagen i april om inget annat har bestämts
2. Låntagaren betalar två gånger per år	Den sista bankdagen i april och juni om inget annat har bestämts
3. Låntagaren betalar sex gånger per år	Den sista bankdagen i april till september om inget annat har bestämts

Följande förfalldagar gäller för betalning av kvarstående avgift:

1. Låntagaren betalar en gång per år	Den sista bankdagen i april om inget annat har bestämts
2. Låntagaren betalar två gånger per år	Den sista bankdagen i april och juni om inget annat har bestämts
3. Låntagaren betalar sex gånger per år	Den sista bankdagen i april till september om inget annat har bestämts
4. Låntagaren betalar sju till tolv gånger per år	<i>Den sista bankdagen i de månader som betalningarna ska göras enligt överenskommelsen</i>